

ನವರಾತ್ರಿಯ ಏಳನೆಯ ದಿನ ಸಪ್ತಮೀ ತಿಥಿಯಂದು ದೇವಿಯ ಈ ಸ್ವರೂಪದ ಆರಾಧನೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಸಾಧಕನ ಮನಸ್ಸು 'ಸಹಸ್ರಾರ' ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ದ್ವಾರಗಳು ಅವನಿಗಾಗಿ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸಾಧಕನ ಮನಸ್ಸು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾತೆಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಆತನು ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪುಣ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

೮. ಮಹಾಗೌರೀ: ಜಗನ್ಮಾತೆ ದುರ್ಗೆಯ ಎಂಟನೆಯ ಸ್ವರೂಪ 'ಮಹಾಗೌರೀ.'

ಶ್ಲೋಕ: ವೃಷೇ ಸಮಾರೂಢಾ ಶ್ವೇತಾಂಬರಧರಾ ಶುಚಿಃ |

ಮಹಾಗೌರೀ ಶುಭಂ ದದ್ಯಾತ್ ಮಹಾದೇವ ಪ್ರಮೋದದಾ ||

ಈ ದೇವಿಯು ಶ್ವೇತವರ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಳು. ಈಕೆಯ ವಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಆಭರಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶ್ವೇತವರ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುವು. ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಕನ್ಯೆ ಇವಳು. ನಾಲ್ಕು ಭುಜಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಳು. ಮೇಲಿನ ಬಲಹಸ್ತ ಅಭಯಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಕೆಳಗಿನ ಬಲಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲವಿರುವುದು. ಮೇಲಿನ ಎಡಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಡಮರು

ಹಾಗೂ ಕೆಳಗಿನ ಎಡಹಸ್ತ ವರ ಮುದ್ರೆ. ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತ ಸ್ವರೂಪ ಈಕೆಯದು. ವೃಷಭವನ್ನು ವಾಹನವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವಳು.

ಮಹಾಗೌರಿಯ ಪೂಜೆ, ಧ್ಯಾನ, ಇವುಗಳಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಉಂಟಾಗುವುದು. ಅಲೌಕಿಕ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು.

ನವರಾತ್ರಿಯ ಎಂಟನೆಯ ದಿನ ಅಷ್ಟಮಿಯಂದು ಈ ದೇವಿಯ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈಕೆಯ ಶಕ್ತಿ ಅಮೋಘವಾದುದು ಹಾಗೂ ಕ್ಷಿಪ್ರ

ಫಲವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವುದು. ಭಕ್ತರ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ದೂರವಾಗಿ ಆಪಾರ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

೯. ಸಿದ್ಧಿಧಾತ್ರಿ: ಜಗನ್ಮಾತೆಯ ಒಂಬತ್ತನೇ ಸ್ವರೂಪವೇ 'ಸಿದ್ಧಿಧಾತ್ರಿ.'

ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವಯಕ್ಷಾದ್ಯೈಃ ಅಸುರೈರಮರೈರಪಿ |

ಸೇವ್ಯಮಾನಾ ಸದಾ ಭೂಯಾತ್ ಸಿದ್ಧಿಧಾ ಸಿದ್ಧಿದಾಯಿನೀ ||

ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವಳು ಈಕೆ. ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ ಪುರಾಣ ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಜನ್ಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ೧೮ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಅವು ಹೀಗಿವೆ:

೧. ಅಣಿಮಾ ೨. ಲಘಿಮಾ ೩. ಪ್ರಾಪ್ತಿ ೪. ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯ ೫. ಮಹಿಮಾ ೬. ಈಶ್ವರವಶಿಷ್ಟ ೭. ಸರ್ವಕಾಮಾವಸಾಯಿತಾ

೮. ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ೯. ದೂರತ್ರವಣ ೧೦. ಪರಕಾಯಪ್ರವೇಶ ೧೧. ವಾಕ್ಸಿದ್ಧಿ ೧೨. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷತ್ವ ೧೩. ಸೃಷ್ಟಿ ೧೪. ಸಂಹಾರಕರಣ ೧೫. ಅಮರತ್ವ ೧೬. ಸರ್ವನ್ಯಾಯಕತ್ವ ೧೭. ಭಾವನಾ ೧೮. ಸಿದ್ಧಿ.

ಸಾಧಕರಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವಳು ಸಿದ್ಧಿಧಾತ್ರಿ. ಶಿವನೂ ಸಹ ಈಕೆಯ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದನೆಂದು ದೇವೀ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈಕೆಯು ನಾಲ್ಕು ಭುಜಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಳು. ಕೆಳಗಿನ ಬಲಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರ, ಮೇಲಿನ ಬಲಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಕಮಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವಳು. ಈಕೆಯ ವಾಹನ ಸಿಂಹ. ಕಮಲ ಪುಷ್ಪದ ಮೇಲೂ ಕುಳಿತಿರುವುದುಂಟು.

ನಿರಂತರವಾಗಿ ದೇವಿಯ ಈ ಸ್ವರೂಪದ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವ ಸಾಧಕನು ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ ಸಂಸಾರದ ಎಲ್ಲಾ ಸುಖಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ನವರಾತ್ರಿಯ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ದಿನ ಅಂದರೆ ನವಮಿ ತಿಥಿಯಂದು ಭಗವತಿಯ ಈ ಸ್ವರೂಪದ ಪೂಜೆ. ಈ ದಿನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಧಿಗಳಿಂದ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

ದುರ್ಗೆಯ ಕೊನೆಯ ಸ್ವರೂಪ 'ಸಿದ್ಧಿಧಾತ್ರಿ.' ನವರಾತ್ರಿಯ ಎಂಟು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಎಂಟು ದುರ್ಗೆಯರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿ, ಒಂಬತ್ತನೆಯ ದಿನ ಈಕೆಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಿದ್ಧಿಧಾತ್ರಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಿದ ಭಕ್ತರ, ಸಾಧಕರ ಲೌಕಿಕ-ಅಲೌಕಿಕ ಬಯಕೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈಡೇರುತ್ತದೆ. ಭಗವತಿಯ ಪರಮ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳೂ ಉಳಿಯದೆ ಪರಮ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಆತ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಜಗನ್ಮಾತೆಯು ಭಕ್ತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವಾರು ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ಅವರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವಳು. ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭವಾದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೆಡೆಗೆ ಸಾಗುವ ದಾರಿಯನ್ನು ಆಕೆಯೇ ತೋರಿಸುವಳು. ಜಗನ್ಮಾತೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರಣಾದ ಭಕ್ತರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವು ಆಕೆಗೇ ಸೇರಿದ್ದು. ಅಂತಹ ಜಗನ್ಮಾತೆಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಸುಖ- ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬಾಳುವಂತಾಗಲಿ. ❀

ಇಂದಿನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮುಂದಿರುವ ಸವಾಲುಗಳು - ಒಂದು ಪರಿಶೀಲನೆ -

- ಡಾ. ಹೆಚ್.ಎನ್.ಮುರಳೀಧರ

ಒಂದು ಜನಾಂಗವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಆಧುನಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಸವಾಲುಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ - ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವ ಲೇಖಕರು ನಿವೃತ್ತ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು. ಉತ್ತಮ ವಾಗ್ಮಿಗಳು ಹಾಗೂ ಲೇಖಕರಾಗಿರುವ ಅವರು ಅನೇಕ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬೆಂಗಳೂರು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಠದ ಭಕ್ತರು.

ಸಮಕಾಲೀನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಸ್ವರೂಪ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮುಖಗಳು ನಮಗಲ್ಲ ತಿಳಿದಿರುವಂಥವೇ ಆಗಿವೆ. ರಾಜಕೀಯದ ಆಗುಹೋಗುಗಳೊಂದಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಉದ್ಯಮದ ಸ್ವರೂಪವೇ ಬಂದಂತಾಗಿದ್ದು ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿಯೂ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ (Establishment) ಮೂಲಭೂತ ಫಲಾನುಭವಿಯೂ ಕೇಂದ್ರವೂ ಆಗಿರಬೇಕಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೆಂಬ ಘಟಕದ ಮೇಲೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗೆಗೆ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮುಂದಿರುವ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಈ ಬರಹದ ಉದ್ದೇಶ.

‘ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ’ ಎಂಬ ಪದದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ‘ವಿದ್ಯೆ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದೆ. ಇಂದು ಬಹಳಷ್ಟು ಸಲ ‘ವಿದ್ಯೆ’ ಮತ್ತು ‘ಶಿಕ್ಷಣ’ ಎಂಬ ಎರಡೂ ಪದಗಳನ್ನು ಸಮಾನಾರ್ಥಕಗಳಾಗಿ ಬಳಸುವುದುಂಟು (ಉದಾ: ವಿದ್ಯಾಲಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ). ಆದರೆ ಇವೆರಡರ ನಡುವೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸದಿರುವಂತಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯೆ ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಏನಾದರೊಂದನ್ನು

ಮಾಡಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (competence to perform). ಅದು ಕೇವಲ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಲ್ಲ; ಅದು ಆಗುವಿಕೆ. ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರಬಲ್ಲ ಸಂಗತಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ತರಬೇತಿ ಶಿಕ್ಷಣ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯೆ ಗುರಿಯಾದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ದಾರಿ. ಶಿಕ್ಷಣವೆಂಬ ಸಾಧನದ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬಹಿರಂಗದ ಆಯಾಮಗಳುಂಟು. ಆದರೆ ವಿದ್ಯೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವಂಥದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಗುರಿ ಹಾಗೂ ದಾರಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯಂತೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ, ಶಿಕ್ಷಣವೆನ್ನುವುದು ‘ಆಯ್ಕೆ’ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು ಎನ್ನುವುದು. ಅದೊಂದು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕ್ರಿಯೆ. ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವಂಥದೇ ಹೊರತು ಸಮುದಾಯದ ಭಾಗವಾಗಿ ಏರ್ಪಡುವಂಥದಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು, ಅನ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಕಸನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಶೋಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಗತಿಯೂ ಹೌದು. ಈ ಶೋಧನೆಯ ಆಯಾಮವೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಗೊಂದು ಗತಿಯನ್ನೂ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡುವಂಥದು.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಒಂದು ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ವಿದ್ಯೆಯ ಪಾತ್ರ ದ್ವಿಮುಖವಾದುದು ಎನ್ನುವುದು. ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಿ ಆಂತರ್ಯದ ಸಾರವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಯಿಂದ ಸಮುದಾಯದೊಂದಿಗಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಬಂಧ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲೂ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗುವುದೆಂದರೆ ಸಮುದಾಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸ್ವರೂಪವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯದ ನಡುವಣ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. “ಕೊಟಿಕೋಟಿ ಜನರು ಅಜ್ಞಾನ-ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿರುವವರೆಗೂ ನಾನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನೂ - ಆ ಬಡ ಬಗ್ಗರದನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರಡೆಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡದವನನ್ನು - ದೇಶದ್ರೋಹಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಹೇಳಿದಾಗ, ಆ ಮಾತುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಆಲೋಚನೆಯಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಉನ್ನತಿಯೂ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಏಕೀಕರಣದ ಪರಸ್ಪರ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ‘ಆತ್ಮನೋ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಜಗದ್ವಿತಾಯ ಚ’ (‘ತನ್ನ ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ’) ಎಂಬ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಧ್ಯೇಯಮಂತ್ರ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಈ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟು ವಿಚಾರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಾವು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆದರ್ಶ-ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಿದೆಯೇ ಎನ್ನುವುದೇ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದ ವಾಸ್ತವಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ‘ಇಲ್ಲ’ ಎಂಬ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವವರು ಪೋಷಕರು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೊಂದು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವುದಷ್ಟೆ? ಹೆಚ್ಚಿನ ಪೋಷಕರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೆನ್ನುವುದು ಹೊಡುವ ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ಪಡೆಯುವ ಲಾಭದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಎಂಬಂತೆ ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷಣಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪಾಠದ ಅಂಗಡಿಗಳಾಗಿ ವಾಸ್ತವವಾದಷ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಷಯಗಳ ನಡುವೆ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಶ್ರೇಣೀಕರಣ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಪುರಾವೆಯನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂಬವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅರ್ಥಾರ್ಥಿಗಳೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳೂ ಆಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಬಡವರ್ಗಕ್ಕೆ, ಮಧ್ಯಮವರ್ಗಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣವೆನ್ನುವುದು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ತೆರೆಯಿತೆಂಬುದನ್ನು

ನಾವಿಲ್ಲಿ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಶಿಕ್ಷಣವು ಗಳಿಕೆಯ ಸಾಧನವಾಗಿ ವಾಸ್ತವವಾದಷ್ಟು ಅರಿಯುವ ಸಾಧನವಾಗಿ ವಾಸ್ತವವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ.

ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಚಿಂತನೆಯೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿರುವಂತಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ಉತ್ತಮ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ಉತ್ತಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಮಾತು. ಆದರೆ ನಾವು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಗುಂಪಿನ ಭಾಗವಾಗಿ ಮಾಡುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಸೃಜನಶೀಲತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪುನರುಕ್ತಿ-ಪುನರಾವರ್ತನೆಗಳನ್ನೇ ಮನ್ನಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ವಿವೇಚನೆಯಿಲ್ಲದ, ಕಲಾತ್ಮಕ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ ಹೊರತಾದ, ಗ್ರಾಹಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಬಲ್ಲ ದುಡಿಯುವ ಪದವೀಧರ ವರ್ಗವೊಂದನ್ನು ನಾವು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನೂ ಮತದಾನದ ದಿನಗಳನ್ನೂ ವಿರಾಮವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ, ವಾರಾಂತ್ಯದ ಬಿಡುವನ್ನು ಮೋಜಿನ ವಿಹಾರ ಅಥವಾ ಕೊಳ್ಳುವ ಉತ್ಸವಗಳಾಗಿ ಮೀಸಲಿಡುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಮುದಾಯವೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಓದುಬಲ್ಲವರಾಗಿಯೂ ಓದುಬಲ್ಲವರಾಗಿರದ ಈ ಅಕ್ಷರವರ್ಗ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ.

ಸಮಾಜದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಜೈವಿಕವಾದುದೇ ಹೊರತು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾದುದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾವಿರ ಶಿರಗಳು, ಸಾವಿರ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಸಾವಿರ ಕೈಗಳು, ಸಾವಿರ ಕಾಲುಗಳು. ಈ ಬಹುಮುಖತೆಯೇ ಅದರ ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಆಧಾರ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಕ್ರೀಡೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವುಂಟು. ಡಾಕ್ಟರುಗಳು, ಇಂಜಿನಿಯರುಗಳಂತೆಯೇ ಸಮಾಜವು ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಪರಿಣಿತರು, ಸಾಹಿತಿಗಳು ಮೊದಲಾದವರಿಂದಲೂ ಸಂಪನ್ನವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದು ಸಕಲಾಂಗಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ ಹೊರತು ಇವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಅದು ಅಂಗವೈಕಲ್ಯದಿಂದ ನರಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮುಂದೆ ಈ ಗ್ರಹಿಕೆ, ಈ ಪರಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ (perspective) ಇದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆತನ ಆಯ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಆಯಾಮ ದೊರೆಯಬಲ್ಲದು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಆತ ಹಲವು ಜನರು ಸಾಗುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಡುತನದಿಂದ ಸಾಗದೆ ತನ್ನತನದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಣ್ತೆರೆಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಕೇವಲ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ವಿಜೃಂಭಿಸುವ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗೆಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಗಮನೀಯವಾಗಿವೆ:

“ಬುದ್ಧಿಯ ಸಂಸ್ಕರಣದಿಂದ ನೂರಾರು ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಆಗಿರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು